

Divizní generál in memoriam Mikuláš DOLEŽAL

* 6. 12. 1889 Vlásenice (okr. Pelhřimov)

† 1. 10. 1941 Praha - Ruzyně

Charakteristika „výborný důstojník generálního štábu“ provázela Mikuláše Doležala po celou jeho vojenskou kariéru v předválečné československé armádě. Podobně jako řada jeho kolegů ji zahájil během první světové války v Československém vojsku na Rusi...

Jakmile ukončil vyšší reálku v Telči, začal studovat na Českém vysokém učení technickém v Praze - obor strojní inženýrství. Po první státní zkoušce však nastoupil jako jednoroční dobrovolník základní vojenskou službu v rakousko-uherské armádě u prvního pluku tyrolských střelců. Tři měsíce před jejím ukončením však vypukla první světová válka, a proto kadet Doležal odjel jako velitel čety střeleckého pluku 21 na východní frontu. V Karpatech v prostoru Baligradu byl dne 26. prosince zajat.

Následovalo putování po zajateckých táborech - Koroča, Arzamas, Muromja, kde se přihlásil do rozšiřující se České družiny, avšak než mohl doplnit řady starodružníků, vstoupil v květnu 1916 do tvořící se 1. srbské dobrovolnické divize, kde byl jmenován velitelem čety. Z Oděsy potom odjel s jednotkou na bulharskou frontu a v prostoru Dobrudži se zúčastnil bojů.

Dnem 1. ledna 1917 přestoupil do Čs. vojska na Rusi a po absolvování kurzu byl jmenován velitelem čety a posléze roty 8. čs. střeleckého pluku „Slezského“, s nimiž absolvoval ústupové boje z Ukrajiny i následující anabázi po sibiřské magistrále. Po čtrnácti měsících služby v čs. vojsku na Rusi byl kapitán Doležal jmenován přednostou telegrafní služby 2. čs. střelecké divize. Dne 2. 10. 1918 byl v bojích u Tagilu zraněn do levé nohy...

Do osvobozené vlasti se vrátil v červenci 1919 a byl přidělen jako referent generálnímu inspektorátu. Tehdy také podepsal kapitán Doležal následující reverz: „Zavazuji se setrvati

v činné službě vojenské jako důstojník z povolání nepřetržitě po dobu 3 let (tří let) počínaje dnem 1. ledna 1920.“ Krátce poté byl ustanoven velitelem hraničního praporu 4 ve Vimperku a na podzim již začal studovat ve třetím kurzu generálního štábu v Praze. Následoval druhý ročník Válečné školy a po získání diplomu zahájení kariéry důstojníka generálního štábu. Nejdříve působil ve funkci podnáčelníka Zemského vojenského velitelství v Brně, odkud na podzim 1926 odešel jako náčelník štábu zemského vojenského velitelství do Košic, avšak již následujícího roku se ve stejné funkci vrátil do Brna.

Mezitím také v roce 1924 absolvoval několikaměsíční stáž u jugoslávské armády a v roce 1929 byl pak vyslán do informačního kurzu pro plukovníky a generály do Francie. Kurz pro vyšší velitele v Praze pak absolvoval jako druhý mezi šestnácti. Tehdejší velitel kurzu brigádní generál Václav Kopal ve svém hodnocení plukovníka Doležala napsal: „Bystrý, chápavý neobyčejně důsledný a vytrvalý. Velké vojenské vědomosti umí náležitě aplikovat. Jeho rozhodnutí jsou prostá, ale logická a provádění jich neobyčejně energické a důsledné. Jeho přílišná energie v provádění rozhodnutí mu někdy zatemňuje poněkud celkový přehled, a proto potřebuje občas korektury ze strany nadřízeného velitele. Svoje vědění buduje velmi solidně, poznaná fakta zpracovává tvrdě a nekompromisně. Je nutno, aby šel kupředu bez velkých skoků a vždy ponechán byl mu čas ku zapracování střídmě u trupy a ve štábu. Velmi disciplinovaný a spolehlivý. Ve všeobecné taktice v armádě i divizi velmi dobrý.“

Po ukončení kurzu byl Doležal ustanoven I. zástupcem náčelníka hlavního štábu. Dnem 1. července 1933 byl pak jmenován do první generálské hodnosti brigádního generála. Funkci zastával po celé tři roky, a to nepochybně velmi úspěšně, jak o tom svědčí toto pochvalné uznání náčelníka hlavního štábu armádního generála Jana Sirového, které mu vyslovil při jeho odchodu z hlavního štábu čs. branné moci: „... pokládám za svoji povinnost poděkovat Vám za nevšední péči a svědomitost, se kterou jste se věnoval svému úřadu. S plným pochopením dovedl jste uvést v soulad různorodou činnost podřízených oddělení hlavního štábu. Váš široký rozhled, oddanost k věci, přímlost a čistota charakteru byly mi vždy zárukou, že Vaše práce sleduje jen dobro armády. V mé činnosti byl jste mi vždy spolehlivou oporou...“

Brigádní generál totiž dnem 31. prosince 1933 převzal velení 9. pěší brigády v Českých Budějovicích, aby získal zkušenosti, jak se tehdy říkalo „u trupy“. Ovšem již na podzim 1935 byl povolán zpět do Prahy, aby se ujal vedení Vysoké školy válečné, kde, aspoň podle vyjádření náčelníka generálního štábu armádního generála Ludvíka Krejčího, díky svým vlastnostem „požívá vážnosti u posluchačů Vysoké školy válečné. Dosahuje proto skvělých výsledků.“

Počátkem července 1939 se generál Doležal stal členem ústředí vojenské odbojové organizace - pozdější Obrany národa. Když divizní generál Sergej Ingr odešel do zahraničí, ustanovil jej armádní generál Josef Bílý jeho nástupcem. Ovšem někteří příslušníci jeho „vlastní“ skupiny byli zatčeni a projevíly se jisté náznaky toho, že i generál Doležal je sledován gestapem, a proto byl z bezpečnostních důvodů z ústředí Obrany národa vypojen. Přesto zatčení neunikl a ráno 1. října 1941 byl za prvního stanného práva po příchodu zastupujícího říšského protektora a generála SS R. Heydricha spolu se svými kolegy - důstojníky a generály - v Ruzyni popraven.

PhDr. Zdeněk Vališ

Celá naše společnost prošla v uplynulých letech hlubokými přeměnami - učíme se demokracii, usilujeme o vybudování právního státu, o proměnu našich vztahů k našim sousedům. Byli jsme také nuceni formulovat hodnoty, na nichž chceme náš stát a naši společnost založit. Všechny tyto změny měly podstatný dopad i na každodenní život Armády České republiky, která - jako všechny armády světa - potřebuje mít základní orientaci založenou na určitých hodnotách a na jejich obraně.

Myslím, že Armáda České republiky beze zbytku prokázala schopnost transformovat se v soustavu ozbrojené síly nového typu s novým posláním, strukturou, dislokací a systémem přípravy. Při tom všem si zachovala nezbytnou míru bojovosti a mobilizační připravenosti odpovídající současným potřebám a našim ekonomickým možnostem.

Při hodnocení české armády je důležité připomenout výsledky, jichž dosáhla při mírových operacích v rámci sil UNPROFOR a UNCRO, kdy v duchu našich nejlepších legionářských tradic zasahovala tam, kde to nastolení a udržení míru vyžadovalo. Tímto způsobem zároveň nejlépe potvrzujeme, že slova o snaze začlenit se mezi rozvinuté demokratické země myslíme vážně. Tato snaha odpovídá i našemu úmyslu přibližovat se operačním standardům Severoatlantické aliance a naší účasti na programu Partnerství pro mír.

Je dobré připomenout také zlepšování vztahů veřejnosti a Armády České republiky, především na úrovni regionů. Zlepšila se i společenská kontrola nad armádou, takže přestože v naší armádě zůstává mnoho nedobrého, co je třeba napravit, myslím, že máme za sebou důležitý kus cesty správným směrem.

*Václav Havel, prezident republiky
a vrchní velitel ozbrojených sil ČR,
Armáda České republiky č. 2/96.*